

ผลของการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
โรงเรียนบ้านโป่งขุนเพชรพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 3
The Effect Of Group Process For Development On Public Mind Of Secondary School,
Banpongkhunphetpattana School, The Office Of Educational Regional Chaiyaphum III

อภิเชษฐ จันทนา (Apichet Juntana)*

กาญจนา ไชยพันธุ์ (Kanjana Chaiyapan)**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) เพื่อศึกษาผลของการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านโป่งขุนเพชรพัฒนา ก่อนและหลังการทดลอง และเพื่อเปรียบเทียบผลของการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนระหว่างกลุ่มที่ได้รับการพัฒนาโดยใช้โปรแกรมกระบวนการกลุ่ม และกลุ่มที่ไม่ได้ใช้โปรแกรมกระบวนการกลุ่ม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านโป่งขุนเพชรพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ที่กำลังศึกษาในอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ได้มาโดยการคัดเลือกจากนักเรียนที่มีคะแนนจิตสาธารณะต่ำ เรียงลำดับจากน้อยไปหามาก จำนวน 30 คน แบ่งเป็น กลุ่มทดลอง 15 คน กลุ่มควบคุม 15 คน กลุ่มทดลองให้โปรแกรมกระบวนการกลุ่ม เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ จำนวน 10 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที โดยผู้วิจัยเป็นผู้นำกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดจิตสาธารณะ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .87 และโปรแกรมกระบวนการกลุ่ม เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น วิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่ามัธยฐาน ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยจิตสาธารณะ ของกลุ่มทดลอง ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง โดยใช้สถิติทดสอบ The Wilcoxon Signed Ranks Test ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยจิตสาธารณะ ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการทดลองและหลังการทดลอง โดยใช้สถิติทดสอบ The Mann – Whitney U Test

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านโป่งขุนเพชรพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ที่เข้าร่วมโปรแกรมกระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ มีคะแนนจิตสาธารณะ สูงกว่า ก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมกระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านโป่งขุนเพชรพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ที่เข้าร่วมโปรแกรมกระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ มีคะแนนจิตสาธารณะ สูงกว่านักเรียน ที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมกระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: กระบวนการกลุ่ม จิตสาธารณะ

Keywords: Group Process Public Mind

* นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการให้คำปรึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการให้คำปรึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Abstract

This research was Quasi-Experimental Research. The objective of this research was to study the effect of group process on developing the public mind of the secondary school students of Banponghunpetpattana School, The office of Educational Regional Chaiyaphum III.

The target group of this study included 30 students in secondary school students of Banponghunpetpattana School, The office of Educational Regional Chaiyaphum III. in 2010. They obtained low scores ranking in order from high to low in responding the public mind. Fifteen of them were assigned into the experimental group, the other 15 students were in the control group. The experimental group obtained The Group Process Program for developing their public mind for 10 sessions, 50 minutes each session, led by the researcher as the group leader. The instruments of this study were: 1) The Public Mind 4 Scale with reliability coefficient .87, and 2) The Group Process Program for developing the students' public mind. Both of the experimental group and control group responded The Public Mind Scale. The experimental group were experimented by participating in The Group Process Program for developing their public mind. After the experiment, the questionnaires were given for measuring the students' Public Mind during posttest with both the experimental group and control group. The obtained scores were analyzed by calculating The Median. The differences of experimental group's average scores between pretest and posttest from Public Mind Scale were tested by using The Wilcoxon Signed Ranks Test. The differences of the experimental group and control group' average scores between pretest and posttest were tested by using The Mann-Whitney U Test.

The research findings found that the students at The Secondary School, Banponghunpetpattana School, The Office of Educational Regional Chaiyaphum III in Group Process Program for developing Public Mind obtained higher public mind scores than before participating in Group Process Program for developing Public Mind at .05 significant level. Moreover, The students in The Secondary School, Banponghunpetpattana School, The Office of Educational Regional Chaiyaphum III in group process for developing Public Mind, obtained scores of Public Mind in higher level than those in group process for developing Public Mind at .05 significant level.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) ได้เน้นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทยให้มีคุณธรรมและมีความรอบรู้อย่างเท่าทัน ให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง แนวการพัฒนาคนดังกล่าวมุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้ง

มีสมรรถนะ ทักษะและความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549)

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก มีหลายคุณลักษณะด้วยกัน แต่คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สำคัญอย่างหนึ่งคือการปลูกฝังให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีจิตสาธารณะ เป็นการพัฒนาจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมโดยพฤติกรรมที่เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจเพื่อส่วนรวมโดยแสดงออกด้วยการอาสาไม่มีใครบังคับเพื่อให้บุคคลได้ตระหนักรู้และคำนึงถึงประโยชน์สุขของส่วนรวมและสังคม เห็นคุณค่าในการเอาใจใส่ ดูแลรักษาสິงของเครื่องใช้ต่างๆ ที่เป็นของส่วนรวม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองผู้มีสำนึก คือ การศึกษาที่ทำให้ประชาชนอยากมีส่วนร่วม มีความตื่นตัวต่อความเป็นไปของบ้านเมือง เป็นพลเมืองที่มีความกล้าหาญทางจริยธรรม คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม มีความสามารถอยู่ร่วมกับความแตกต่าง ซึ่งแนวทางหลักๆ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับสิทธิพลเมือง ทักษะคุณลักษณะพลเมือง และคุณธรรมสำหรับพลเมือง หรืออาจรวมไปถึงข้อมูลข่าวสารและการเตรียมพลเมืองให้เป็นพลโลกที่รับมือกระแสโลกาภิวัตน์ได้ ดังนั้น การศึกษาที่ เคยแต่ผลิตพลเมืองที่ไม่ต้องใส่สมอล ป้อนให้แก่ทุนนิยมบริโศคและอำนาจการเมืองอย่างซื่อสัตย์จะต้องเปลี่ยนสร้างกระบวนการทัศน์ใหม่ที่ทำให้การศึกษาเป็นเรื่องของ “การเรียนรู้” มิใช่ “การเรียนความรู้” อีกต่อไป อีกทั้งต้องทำให้การศึกษาเป็นเรื่องที่ทุกคนทุกชั้นมีโอกาศเข้าถึงอย่างเสมอภาคโดยมีชุมชนและส่วนต่าง ๆ ของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น (สื่อพลัง, 2546)

จิตสาธารณะเป็นลักษณะสำคัญของการเป็นพลเมืองดีของประเทศเพราะบุคคลที่มีจิตสาธารณะจะเป็นผู้ที่ตระหนักในหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะต้องดูแลรักษาทรัพย์สินสมบัติส่วนรวมของสังคม และตระหนักในสิทธิของตนเอง ไม่ล่วงล้ำสิทธิของผู้อื่น ในภาวะวิกฤติสังคมไทยในปัจจุบันที่คนส่วนใหญ่มักดิ้นรนต่อสู้เพื่อตนเอง ไม่สนใจว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับส่วนรวม สิ่งที่เป็นของส่วนรวม เช่น สวนสาธารณะ ตู้โทรศัพท์ น้ำประปา

สาธารณะ ไฟถนน ฯลฯ จะทำให้ดูแลรักษาได้ยาก ทุกคนรู้จักแต่จะใช้เพื่อประโยชน์ของตนเองเท่านั้น ถ้าทุกคนยังนิ่งเฉยปล่อยให้คนในชาติขาดจิตสาธารณะไปเรื่อย ๆ เช่นนี้ วันหนึ่งประเทศชาติคงไม่เหลืออะไร ดังนั้นจึงถึงเวลาแล้วที่ทุกคนจะต้องร่วมมือกันในการปลูกฝังจิตสาธารณะให้เกิดกับบุคคลในชาติโดยเฉพาะในเด็ก เพราะเด็กเป็นวัยที่ผู้ใหญ่สามารถปลูกฝังลักษณะอันดีงามให้เกิดขึ้นได้ง่ายกว่าทำในวัยผู้ใหญ่ ดังคำพังเพยที่ว่า “ไม้อ่อนดัดง่ายไม้แก่ดัดยาก” (ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ, 2547) การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในเรื่องของจิตสาธารณะนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลของกระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านโป่งขุนเพชรพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 3 เพื่อให้ทราบถึงรูปแบบในการใช้กระบวนการกลุ่มที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาจิตสาธารณะแก่นักเรียน เพราะกิจกรรมกลุ่มทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ประสบการณ์จากกิจกรรมนักเรียนในกลุ่มได้แสดงออกและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกิจกรรมกลุ่มในแต่ละครั้ง ซึ่งการพัฒนาให้นักเรียนเป็นจุดเริ่มต้นในการปลูกฝังเพื่อเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคต นำไปสู่คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

คำถามการวิจัย

การใช้กระบวนการกลุ่มพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านโป่งขุนเพชรพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ได้หรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านโป่งขุนเพชรพัฒนา ก่อนและหลังการทดลอง
2. เพื่อเปรียบเทียบผลของการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนระหว่างกลุ่มที่

ได้รับการพัฒนาโดยใช้โปรแกรมกระบวนการกลุ่ม และกลุ่มที่ไม่ได้ใช้โปรแกรมกระบวนการกลุ่ม

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนที่ได้เข้าร่วมกระบวนการกลุ่มจะมีการพัฒนาด้านจิตสาธารณะสูงขึ้นกว่าก่อนเข้ากระบวนการกลุ่ม
2. นักเรียนที่ได้เข้าร่วมกระบวนการกลุ่มจะมีพัฒนาการด้านจิตสาธารณะสูงขึ้นกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมกระบวนการกลุ่ม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **จิตสาธารณะ** หมายถึง ลักษณะของนักเรียนที่รู้จักดูแล เอาใจใส่ เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยพิจารณาจากความเข้าใจหรือพฤติกรรมที่แสดงออก ซึ่งแบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1) **การใช้** หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมของนักเรียนในการใช้ของส่วนรวม การรักษาทรัพย์สิน การดูแลรักษาความสะอาด การไม่ทำลายทรัพย์สินที่เป็นสาธารณสมบัติในโรงเรียน ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ให้เกิดความชำรุดเสียหาย โดยแสดงออกดังนี้ คือ 1) ดูแลรักษาสิ่งของ เมื่อใช้แล้วมีการเก็บรักษาให้คงอยู่ในสภาพดี และ 2) ลักษณะของการใช้ ใช้ของส่วนรวมอย่างประหยัด และทะนุถนอม

2) **การถือเป็นหน้าที่** หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมุ่งปฏิบัติเพื่อส่วนรวมในการดูแลรักษาของส่วนรวมในโรงเรียน ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนในวิสัยที่ตนสามารถทำได้โดยแสดงออกดังนี้ คือ 1) ทำตามหน้าที่และเคารพกฎระเบียบที่กำหนด และ 2) รับผิดชอบต่อจะทำบางสิ่งบางอย่างเพื่อส่วนรวม คอยสอดส่องดูแลสาธารณสมบัติของส่วนรวม

3) **การเคารพสิทธิ** หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม การไม่ยึดครองของส่วนรวมมาเป็นของตนเอง ตลอดจนไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลอื่นที่จะใช้ของส่วนรวมนั้น โดยแสดงออกดังนี้ คือ 1) ไม่นำของ

ส่วนรวมมาเป็นของตนเอง และ 2) แบ่งปันและเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ของส่วนรวม

จิตสาธารณะทั้ง 3 ด้านนี้ สามารถวัดได้จากแบบวัดจิตสาธารณะ ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 4 ระดับ คือ เป็นประจำ บ่อยครั้ง นานๆ ครั้ง ไม่เคย ที่ผู้วิจัยได้พัฒนามาจาก แบบวัดจิตสาธารณะของ เจษฎา หนูรุ่ง (2551)

2. **กระบวนการกลุ่ม** หมายถึง การรวมกลุ่มกันกระทำการกิจกรรมโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะและให้สมาชิกกลุ่มเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพื่อให้เป็นผู้ที่มีจิตสาธารณะ โดยใช้โปรแกรมกระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 10 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที ในการจัดกิจกรรมกระบวนการกลุ่มแต่ละครั้งประกอบด้วยกระบวนการจัดกิจกรรม 3 ขั้นตอน คือ ขั้นนำ ขั้นดำเนินกิจกรรม และ ขั้นสรุป ใช้เทคนิคการอภิปรายกลุ่ม กลุ่มย่อย บทบาทสมมติ และกรณีศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) เพื่อศึกษาผลของการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านโป่งขุนเพชรพัฒนา ก่อนและหลังการทดลอง และเพื่อเปรียบเทียบผลของการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนระหว่างกลุ่มที่ได้รับการพัฒนาโดยใช้โปรแกรมกระบวนการกลุ่ม และกลุ่มที่ไม่ได้ใช้โปรแกรมกระบวนการกลุ่ม

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชาย-หญิง ที่กำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนบ้านโป่งขุนเพชรพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 3 จำนวน 46 คน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนบ้านโป่งขุนเพชรพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 3 จำนวน 30 คนโดยแบ่งเป็นกลุ่ม

ทดลอง 15 คน และกลุ่มควบคุม 15 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาโดย เลื่อนักเรียนที่ได้คะแนนจิตสาธารณะต่ำ จำนวน 30 คน จากการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะของนักเรียนจากภาคเรียนที่ผ่านมาเพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ โปรแกรมกระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ

ตัวแปรตาม ได้แก่ คะแนนจิตสาธารณะ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบวัดจิตสาธารณะ ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับปรุงและพัฒนาจากแบบวัดจิตสาธารณะของ เจษฎา หนูรุ่ง (2551) ลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 4 ระดับ ได้แก่ ไม่เคยเลย บางครั้ง บ่อย ๆ เป็นประจำ ประกอบด้วยข้อความต่าง ๆ ที่บรรยายถึงจิตสาธารณะ 3 ด้าน คือ ด้านการใช้และดูแลสาธารณะ

สมบัติ ด้านการถือเป็นหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติเป็นประจำ และด้านการเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น ด้านละ 15 ข้อ รวม 45 ข้อ

โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการพัฒนาจิตสาธารณะ 3 ด้าน ด้านการใช้และดูแลสาธารณะสมบัติ ด้านการถือเป็นหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติเป็นประจำ และด้านการเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น จำนวน 10 ครั้ง แต่แต่ละครั้งใช้เวลาประมาณ 50 นาที ในแต่ละกิจกรรมกลุ่มจะมีกระบวนการจัดกิจกรรม 3 ขั้นตอน คือ ขั้นนำ ขั้นดำเนินกิจกรรม และขั้นสรุป พร้อมทั้งประเมินผล ซึ่งการจัดกิจกรรมกลุ่มจะใช้เทคนิค การอภิปราย กลุ่มย่อย บทบาทสมมติ และกรณีศึกษา โดยผู้วิจัยเป็นผู้นำกลุ่ม ซึ่งมีโครงสร้างโปรแกรมกระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนี้

ครั้งที่	เรื่อง	สาระสำคัญ
1	ปฐมนิเทศ	การทำความรู้จัก และการสร้างความคุ้นเคยกัน จะเป็นแนวทางให้นักเรียนได้ยึดเหนี่ยวตนเองและแสดงให้เห็นในสิ่งที่เป็นตัวตนที่แท้จริงออกมาให้ผู้อื่นได้รับรู้
2	ห้องเรียนของเรา	จิตสาธารณะ คำนึงการใช้และดูแลรักษาสาธารณสมบัติ หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมของนักเรียนในการใช้ของส่วนรวม การรักษาทรัพย์สิน การดูแลรักษาความสะอาด การไม่ทำลายทรัพย์สิน ทั้งในห้องเรียนและ นอก ห้องเรียน ให้เกิดความซำรุดเสียหาย
3	เรารักมัโรงเรียน	จิตสาธารณะ คำนึงการใช้และดูแลรักษาสาธารณะสมบัติ หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมของนักเรียนในการใช้ของส่วนรวมการ รักษาทรัพย์สิน การดูแลรักษาความสะอาด การไม่ทำลายทรัพย์สินที่เป็นสาธารณสมบัติในโรงเรียน ทั้งในห้องเรียนและ นอก ห้องเรียนให้เกิดความซำรุดเสียหาย
4	ทิวทัศน์	จิตสาธารณะ คำนึงการถือเป็นหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติเป็นประจำ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกซึ่งการมุ่งปฏิบัติเพื่อส่วนรวมในการดูแลรักษาของส่วนรวมในโรงเรียน ทั้งในห้องเรียนและ นอก ห้องเรียนในวิสัยทัศน์สามารถทำ "ได้"
5	ร่วมด้วยช่วยกัน	จิตสาธารณะ คำนึงการถือเป็นหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติเป็นประจำ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกซึ่งการมุ่งปฏิบัติเพื่อส่วนรวมในการดูแลรักษาของส่วนรวมในโรงเรียน ทั้งในห้องเรียนและ นอก ห้องเรียนในวิสัยทัศน์ สามารถทำ "ได้"

ครั้งที่	เรื่อง	สาระสำคัญ
6	อาสาพัฒนาโรงเรียน	จิตสาธารณะ: ด้านการถือปฏิบัติที่พึงปฏิบัติเป็นประจำ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมุ่งปฏิบัติเพื่อส่วนรวมในการดูแลรักษาของส่วนรวมในโรงเรียน ทั้งใน ห้องเรียนและ นอก ห้องเรียน ในวิสัยที่ตนสามารถทำได้
7	นี่ของฉัน นั่นของเธอ	จิตสาธารณะ: ด้านการเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเคารพสิทธิในการ ใช้ของส่วนรวมที่ ใช้ประโยชน์ร่วมกัน ของกลุ่ม การไม่ยึดครองของส่วนรวมมาเป็นของตน ตลอดจนไม่ยึดกินโอกาสของบุคคลอื่นที่จะ ใช้ของส่วนรวมนั้น
8	ภูมิใจกับ ฉันและ เธอ	จิตสาธารณะ: ด้านการเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเคารพสิทธิในการ ใช้ของส่วนรวมที่ ใช้ประโยชน์ร่วมกัน ของกลุ่ม การไม่ยึดครองของส่วนรวมมาเป็นของตน ตลอดจนไม่ยึดกินโอกาสของบุคคลอื่นที่จะ ใช้ของส่วนรวมนั้น
9	แบ่งปัน รอยยิ้ม	จิตสาธารณะ: ด้านการเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเคารพสิทธิในการ ใช้ของส่วนรวมที่ ใช้ประโยชน์ร่วมกัน ของกลุ่ม การไม่ยึดครองของส่วนรวมมาเป็นของตน ตลอดจนไม่ยึดกินโอกาสของบุคคลอื่นที่จะ ใช้ของส่วนรวมนั้น
10	คำมั่นสัญญา	การ ปฏิบัติตามพฤติกรรม ของผู้ที่มีจิตสาธารณะ และ รู้จักปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น จะ นำไปสู่การ เป็นที่รักของเพื่อน ๆ พ่อแม่ และครู และสามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นบุคคลที่มีคุณภาพด้านพฤติกรรมที่ดีงาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ก่อนการทดลอง

เลือกนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ที่ได้คะแนนจิตสาธารณะต่ำ จำนวน 30 คน จากการประเมินจิตสาธารณะของนักเรียนจากภาคเรียนที่ผ่านมาเพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่าง นำแบบวัดจิตสาธารณะไปเก็บข้อมูลก่อนการทดลอง (Pretest) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 15 คน และกลุ่มควบคุม 15 คน

ขั้นการทดลอง

ดำเนินการทดลองโดยการจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ ให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ที่เป็นกลุ่มทดลองจำนวน 15 คน โดยใช้โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 10 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที ในการจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

หลังการทดลอง

เมื่อสิ้นสุดการทดลองผู้วิจัยนำแบบวัดจิตสาธารณะไปเก็บข้อมูล หลังการทดลอง 1 สัปดาห์ (Posttest) กับกลุ่มตัวอย่างอีกครั้ง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่ามัธยฐาน (Median) ของคะแนนจากแบบวัดจิตสาธารณะ ก่อนทดลองและหลังทดลอง
2. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนจิตสาธารณะก่อนการทดลองและหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้สถิติทดสอบ The Wilcoxon Signed Ranks Test
3. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนจิตสาธารณะหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้สถิติทดสอบ The Mann - Whitney U Test

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลอง หลังการทดลอง คะแนนจิตสาธารณะเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเทียบกับก่อนการทดลอง ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนจิตสภาวะก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง

กลุ่มทดลอง	$\bar{X}$	S.D.	Z	Sig.(2-tailed)
ก่อนการทดลอง	136.47	9.39	-3.411	.001*
หลังการทดลอง	146.67	10.44		

*P < .05

และกลุ่มทดลองมีคะแนนจิตสภาวะของหลังการทดลองเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุม ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนจิตสภาวะหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	Mean Rank	Sum of Ranks	U	P-value
กลุ่มทดลอง	15	146.67	22.10	331.50		
กลุ่มควบคุม	15	122.07	8.90	133.50	13.500	0.000

*P < .05

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลของการวิจัยเรื่อง ผลของกระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาจิตสภาวะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านโป่งขุนเพชรพัฒนาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนี้

สมมติฐาน ข้อที่ 1 หลังการทดลอง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านโป่งขุนเพชรพัฒนาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 3 มีคะแนนจิตสภาวะสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง

ผลการศึกษาเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ นักเรียนกลุ่มทดลอง มีคะแนนจิตสภาวะหลังการทดลอง เพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบกับคะแนนจิตสภาวะก่อนการทดลอง แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมกลุ่มสามารถช่วยให้นักเรียนมีจิตสภาวะเพิ่มขึ้น เพราะกิจกรรม

กลุ่มทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ประสบการณ์จากกิจกรรม นักเรียนในกลุ่มได้แสดงออกและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกิจกรรมกลุ่มในแต่ละครั้ง นักเรียนได้ฝึกการเป็นผู้ที่มีจิตสภาวะ ในด้านการใช้และดูแลรักษาสาธารณะสมบัติ ด้านการถือเป็นหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติเป็นประจำ และด้านการเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น ดังจะเห็นได้จากกรณีที่ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมในแต่ละครั้ง ซึ่งนักเรียนได้แสดงพฤติกรรมดังนี้จากครั้งที่ 2 ครั้งที่ 6 ครั้งที่ 7 และครั้งที่ 10 นักเรียนให้ความร่วมมือในการร่วมกิจกรรม ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายและกล้านำเสนอผลงาน ซึ่งสอดคล้องกับ กาญจนาไชยพันธุ์ (2549) ที่กล่าวว่าประสบการณ์ที่สมาชิกกลุ่มได้รับจากกลุ่ม จะส่งเสริมให้สมาชิกพัฒนาความสามารถพิเศษ และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและกลุ่มโดยทำให้บุคคลได้พัฒนาตนเอง รู้จักตนเอง และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น นอกจากนี้ยังเข้าใจผู้อื่น

ดีขึ้น นอกจากนี้ ยังกล่าวว่ากระบวนการกลุ่มจะช่วยให้นักเรียนได้มีพัฒนาการในด้านทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมที่บกพร่อง เป็นปัญหาควรแก้ไขโดยกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ จึงเป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้นักเรียนเข้าใจความต้องการของตนเองและของผู้อื่น จากการสัมผัสด้วยการปฏิบัติจนเกิดการค้นพบสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งทำให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เป็นต้น และยังสอดคล้องกับกรมสุขภาพจิต (2542) ที่กล่าวว่า เมื่อบุคคลเข้ากลุ่มจะเรียนรู้การปฏิบัติตัวในสังคม รู้จักควบคุมอารมณ์ในการแสดงออก เพราะได้ประสบการณ์จากสมาชิก การพัฒนาบุคลิกภาพ และลักษณะของตนเองให้ดีขึ้น

สมมติฐานข้อที่ 2 หลังการทดลอง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านโป่งขุนเพชรพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 3 มีคะแนนจิตสาธารณะสูงขึ้นกว่ากลุ่มควบคุม

ผลการศึกษาเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ นักเรียนกลุ่มทดลอง มีคะแนนจิตสาธารณะเพิ่มขึ้นกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบกับคะแนนจิตสาธารณะก่อนและหลังการทดลอง แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมกระบวนการกลุ่มเป็นวิธีการที่ช่วยให้บุคคลได้สำรวจตนเองในแง่มุมต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อพัฒนาบุคคลในแง่ต่าง ๆ เช่น มีมนุษยสัมพันธ์ การรู้จักตนเอง และการรู้จักคนอื่น สามารถเปลี่ยนแปลงตนเองไปในทางที่ดีขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่านักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ จะเป็นผู้ที่มีจิตสาธารณะ กล่าวคือ มีลักษณะของพฤติกรรมของนักเรียนในการใช้ของส่วนรวม การรักษาทรัพย์สิน การดูแลรักษาความสะอาด การไม่ทำลายทรัพย์สินที่เป็นสาธารณะสมบัติในโรงเรียน ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ให้เกิดความซำรุดเสียหาย มีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมุ่งปฏิบัติเพื่อส่วนรวมในการดูแลรักษาของส่วนรวมในโรงเรียน ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ และมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเคารพสิทธิ

ในการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม การไม่ยึดครองของส่วนรวมมาเป็นของตน ตลอดจนไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลอื่นที่จะใช้ของส่วนรวมนั้น ดังจะเห็นได้จากแบบประเมินความคิดเห็นประกอบกับผู้นำกลุ่มได้สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทุกครั้ง ซึ่งภาพรวมโดยส่วนใหญ่ นักเรียนทุกคนจะชอบกิจกรรม และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี แต่ในช่วงกิจกรรมแรกสมาชิกกลุ่มยังไม่กล้าแสดงออกในการซักถามหรือแสดงความคิดเห็นมากนัก โดยเฉพาะในกิจกรรมที่ 1 และกิจกรรมที่ 2 ผู้นำกลุ่มจึงได้กระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มเกิดความกระตือรือร้น โดยการให้คำชม การให้กำลังใจ การสรุปแล้วถามย้อนกลับ การให้สมาชิกกลุ่มแสดงบทบาทสมมติเพื่อให้สมาชิกกลุ่มได้ทำกิจกรรมร่วมกัน กระบวนการดังกล่าวทำให้สมาชิกกลุ่มเริ่มซักถาม กล้านำเสนอผลงาน กล้าแสดงออก เริ่มมีการแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันในกลุ่ม และบทสรุปที่ได้จากแบบประเมินความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มต่างกล่าวว่าพร้อมและตั้งใจที่จะปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ ของทุกกิจกรรม โดยมีคำมั่นสัญญาคือ สมาชิกกลุ่มตั้งใจเขียนสัญญาใจในการที่จะเป็นผู้ที่มีจิตสาธารณะ และสัญญาว่าจะทำให้ได้ตามที่เขียนในใบสัญญาใจและสนุกที่ได้ทำกิจกรรมดี ๆ ทำให้เห็นว่าการเป็นผู้ที่มีจิตสาธารณะนั้นจะต้องปฏิบัติตัวอย่างไร และจะส่งผลดีอย่างไรกับตนเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

1. มีสมาชิกนอกเหนือจากกลุ่มอยากเข้าร่วมด้วย จึงควรเปิดโอกาสให้นักเรียนที่อยากเข้าร่วมได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป
2. กิจกรรมกลุ่มเป็นกิจกรรมที่นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้จากประสบการณ์จริง จากการเข้าร่วมกิจกรรมและยังสามารถใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ ผู้ที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้นักกิจกรรมกลุ่มมาใช้ในสถานศึกษา โดยเฉพาะในเรื่องของการบูรณาการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรจัดเวลาของกระบวนการกลุ่มให้สอดคล้องกับเวลาว่างหรือเวลาที่ไม่ทำให้นักเรียนขาดโอกาสในการทำกิจกรรมอื่น ๆ ร่วมกับเพื่อน

2. ควรมีการติดตามผลภายหลังการทดลอง

เพื่อศึกษาประสิทธิภาพและความคงทนของพฤติกรรมจิตสาธารณะ

เอกสารอ้างอิง

กรมสุขภาพจิต. (2542). **E.Q.: ความฉลาดทางอารมณ์**. กรุงเทพฯ: ทีคอม.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **แนวทางการพัฒนา การวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กาญจนา ไชยพันธุ์. (2549). **กระบวนการกลุ่ม**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

เจษฎา หนูรุ่ง. (2551). **ปัจจัยจิตลักษณะที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสาธิตในสังกัดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน). (2546). **เรื่องจากปก. วารสารสื่อพลัง, 11(3)**, กรกฎาคม - กันยายน, 6-15, 22-23. <http://www.pttplc.com/TH/news-energy-fact.newsletters.asp>

ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ. (2547). **รูปแบบการพัฒนานักเรียนระดับประถมศึกษาให้มีจิตสาธารณะ: การศึกษาระยะยาว**. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ.2545-2549**. [Available] URL: <http://www.nesdb.go.th/Portals/0/news/plan/p9/M1.doc>, February 1, 2006.